

Asia: VN/5137/2022-OM-229

Ehdotus uudeksi valmiuslaiksi; työryhmän mietintö

1 luku. Yleiset säännökset

1 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

2 luku. Varautumisvelvollisuus

Yleisen varautumisvelvollisuuden organisatorista soveltamisalaa (6 §:n 1 mom.) koskevat huomiot:

-

Yleisen varautumisvelvollisuuden aineellista sisältöä (6-8 §) koskevat huomiot:

-

Muut 2 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

3. luku Poikkeusoloista ja lisätoimivaltuuksien käyttöönotosta päättäminen

Poikkeusolojen edellytyksiä (11 §, vrt. nyk. poikkeusolojen määritelmä) koskevat huomiot:

-

Poikkeusolojen alkamista ja päättymistä koskevaa päätöksentekoa (12 ja 21 §) koskevat huomiot:

-

Lisätoimivaltuuksien käyttöönottonenettelyä (13-20 §) koskevat huomiot:

-

Valtioneuvoston erityisiä seurantavelvollisuuksia (22 ja 23 §) koskevat huomiot:

-

4 luku. Poikkeusolojen hallinnan ohjaus ja hallinnon erityisjärjestelyt

4 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

5 luku. Lisätoimivaltuuksien käyttöperiaatteet ja soveltamista koskevat yleiset säännökset

5 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

6 luku. Hallinnon järjestäminen ja valtion taloudenhoito

6 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

7 luku. Työvoiman saatavuuden turvaaminen

7 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

8 luku. Työvelvollisuus

8 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

9 luku. Sotilaallisen puolustusvalmiuden turvaaminen

9 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

10 luku. Liikkumisen ja oleskelun rajoittaminen sekä väestön siirtäminen

10 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

11 luku. Otto-oikeudet ja palvelujen suorittamisvelvollisuus

11 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

12 luku. Väestön välttämättömän toimeentulon turvaaminen ja sosiaaliturvan muutokset

12 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

13 luku. Välttämättömien hyödykkeiden ja palvelujen saatavuuden turvaaminen

13 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

89 §. Välttämättömän hyödyketuotannon turvaaminen & 92 §. Ulkomaankauppaan kohdistuvat toimenpiteet

Orion katsoo, että mikäli yritysten tuotantoa tai myyntiä säännöstellään, tulee toimenpiteiden olla kohtuullisia ja johdonmukaisia, eikä niitä tule käyttää ilman erittäin painavia perusteita. Lisäksi yrityksille olisi taattava asianmukainen korvaus mahdollisista lisäkuluista ja tulonmenetyksestä, jotta yritysten toimintaedellytykset voivat säilyä poikkeusoloista huolimatta.

Tämänhetkinen lakiehdotuksen mukaan esimerkiksi 89 § alla velvoitetuista toimenpiteistä valtiolle ei ole määritelty minkäänlaista korvausvelvollisuutta aiheutuneista menetyksistä, mikä voi asettaa tämän pykälän alla velvoitetut toimijat eriarvoiseen asemaan suhteessa muihin toimijoihin, toimenpiteisiin ja niiden korvaamiseen.

91 §. Kulutushyödykkeiden hintasääntely

Orion muistuttaa, että lääkkeiden hintaa sääntelevät mekanismit (viitehintajärjestelmä ja Lääkkeiden hintalautakunnan päätöksentekoprosessit) ovat jo käytössä. Näitä toimivia mekanismeja tulisi ensisijaisti käyttää myös poikkeusolojen aikana. Katsomme, että tätä pykälää ei tulisi käyttää lisämekanismina lääkkeiden hintojen sääntelyyn.

14 luku. Sosiaali- ja terveydenhuollon sekä koulutuksen turvaaminen

14 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

99 §. Lääke- ja verihuollon sekä terveydenhuollon tavaroiden ja palveluiden saatavuuden turvaaminen

Orion katsoo, että mikäli yrityksille asetetaan velvoitteita, tulee niiden olla kohtuullisia ja johdonmukaisia, eikä niitä tule käyttää ilman erittäin painavia perusteita. Lisäksi yrityksille on taattava asianmukainen korvaus mahdollisista lisäkuluista ja tulonmenetyksestä. Tämänhetkinen lakiehdotuksen mukaan esimerkiksi 99 § alla velvoitetuista toimenpiteistä valtiolle ei ole määritelty minkäänlaista korvausvelvollisuutta aiheutuneista menetyksistä, mikä voi asettaa tämän pykälän alla velvoitetut toimijat eriarvoiseen asemaan suhteessa muihin toimijoihin, toimenpiteisiin ja niiden korvaamiseen.

Katsomme, että kaikkia alan toimijoita tulisi kohdella tasapuolisesti, eikä yksittäistä yritystä tulisi asettaa muita epäedullisempaan asemaan. Velvoitteiden kohdentamiseksi tulisi kartoittaa kaikki Suomessa toimivat alan yritykset.

Korvauskäytäntöjä koskevat realiteetit tulee ottaa huomioon: esimerkiksi omaisuuden luovuttamisesta maksettava korvaus on määritelty valmiuslaissa, mutta tuotantovelvoitteista syntyvien kustannusten (esim. kalliimmat raaka-aineet sekä kustannukset ja investoinnit tuotannon

uudelleenkohdistamisesta) ja tulonmenetyksen korvausta puolestaan ei. Valmiuslaki voisi kuitenkin velvoittaa lääkeyrityksiä sellaiseen tuotantoon, joka olisi yritykselle taloudellisesti merkittävästi vähemmän tuottavaa tai jopa tappiollista. Näissä tilanteissa olisi olennaista varmistaa, että yrityksen toimintaedellytykset säilyvät poikkeusoloista huolimatta.

Lisäksi lääkkeiden hintaa sääntelevät mekanismit eli viitehintajärjestelmä ja Lääkkeiden hintalautakunnan päätöksenteko rajaavat osaltaan mahdollisuutta muuttaa tuotteiden hintoja. Tilanteessa, jossa poikkeusoloissa toimija pakotettaisiin tuottamaan nykyisen hintajärjestelmän alla tappiollista tuotetta, olisi liiketoiminnan jatkuvuuden turvaamiseksi tärkeää määritellä, että valtio sitoutuu ostamaan tuotteita, joiden valmistukseen se yrityksen velvoittaa, ja hinnoittelumekanismit olisivat näissä tilanteissa joustavampia siten, että yrityksen toimintaedellytysten jatkuvuus voidaan varmistaa.

Huomioiden uuteen valmislain esitykseenkin kirjatun periaatteen siitä, että elinkeinonharjoittajalle voidaan asettaa vain sellaisia velvoitteita, joita se pystyy kohtuudella noudattamaan (lakiehdotus 31§), haluamme muistuttaa, että myös poikkeusolojen aikana on huomioitava globaalien hankintaketjujen realiteetit sekä esimerkiksi lääkkeiden valmistusta koskeva sääntely. Lääkkeiden raaka-aineet kulkevat pitkien globaalien toimitusketjujen kautta ja kilpailemme raaka-aineiden saatavuudesta muiden EU-maiden ja USA:n markkinoiden kanssa. Nykyisin noin 40 % lääkkeistä ja jopa 80 % niiden raaka-aineista tuodaan Eurooppaan Intiasta ja Kiinasta. Lääkkeiden valmistus on myös laajasti säänneltyä ja valmistusprosessien tai tuotteen vaihtaminen toiseen ei ole nopealla aikataululla mahdollista.

15 luku. Asumisen järjestäminen

15 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

16 luku. Rahoitusmarkkinoiden ja vakuutusmarkkinoiden turvaaminen

16 luvun (pl. 110 §) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 1 kohtaa (vientikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 2 kohtaa (tuontikielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 3 kohtaa (tiettyjen taloudellisten toimien kielto) koskevat huomiot:

-

110 §:n 1 momentin 4 kohtaa (kotiuttamisvelvollisuus) koskevat huomiot:

-

110 §:n 2-5 momenttia koskevat huomiot:

-

17 luku. Energia-, vesi- ja jätehuollon turvaaminen

17 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

18 luku. Välttämättömien viestintä- ja postipalveluiden turvaaminen

18 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

19 luku. Ruoantuotannon turvaaminen

19 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

20 luku. Välttämättömän rakentamisen turvaaminen

20 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

III osaa koskevat yleiset kysymykset

Toimivaltuusosan rakennetta ja toimivaltuuksien sääntelytapaa koskevat yleiset huomiot:

-

Mahdolliset muut koko toimivaltuusosaa koskevat huomiot:

-

21 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat yleiset säännökset

21 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

22 luku. Lisätoimivaltuuksien täytäntöönpanoa koskevat erityiset säännökset

22 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

23 luku. Korvaukset

23 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

Orion katsoo, että valmiuslaki voisi säännöstellä yritysten tuotantoa ja myyntiä sekä velvoittaa lääkeyrityksiä sellaiseen tuotantoon, joka olisi yritykselle taloudellisesti merkittävästi vähemmän tuottavaa tai jopa tappiollista. Näissä tilanteissa olisi olennaista varmistaa, että yrityksen toimintaedellytykset säilyvät poikkeusoloista huolimatta.

Katsomme, että yrityksille tulisi määritellä selkeät perusteet siitä, miten poikkeusolojen aikana määrättyjen säännöstelytoimien ja velvoitteiden aiheuttamat lisäkulut ja tulonmenetykset korvataan, riippumatta siitä, johtuuko menetys esimerkiksi tuotantovelvoitteista tai vientirajoituksista.

Koska tulonmenetykset voivat olla huomattavia, eikä nykyinen lääkkeiden hinnoittelujärjestelmä sovellu tällaisten poikkeustilanteiden kompensointiin, olisi yhdenvertaisen kohtelun periaatteen pohjalta perusteltua tarkastella, miten korvaus voitaisiin määrittää vastaavalla tavalla kuin muun omaisuuden käytöstä valtiolle aiheutuvat menetykset korvataan.

24 luku ja rikoslain muuttamista koskeva lakiehdotus. Rangaistussäännökset

Valmiuslain 24 luvun ja rikoslain muuttamista koskevan lakiehdotuksen (2. lakiehdotus) säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

25 luku. Muutoksenhaku

25 luvun säännöksiä ja säännöskohtaisia perusteluja koskevat huomiot:

-

HE-luonnoksen yleisperustelut

Vaikutusten arviointia koskevat huomiot:

-

Säätämisyjärjestysperusteluja koskevat huomiot:

-

Muut HE-luonnoksen perusteluja koskevat huomiot:

-

Työryhmän mietintö

Uudistuksen tarpeellisuutta ja sen keskeisiä ratkaisuja koskevat yleiset kannanotot:

-

Muut työryhmän mietintöä koskevat yleiset huomiot:

Orion Oyj kiittää oikeusministeriötä mahdollisuudesta antaa lausunto valmiuslain uudistamisen mietinnöstä.

Valmiuslain uudistus asettaisi lääkealan toimijoille velvoitteita ja säännöstellisi niiden tuotantoa, myyntiä ja hinnoittelua. Katsomme, että jo valmiiksi tiukasti säänneltyyn lääketoimialaan kohdistettujen velvoitteiden tulee olla oikeasuhtaisia ja tasavertaisia, jotta toimialan toimintaedellytykset säilyvät myös poikkeusolojen aikana.

Mäkelä Siiri
Orion Oyj